

Forslag om videreføring av innstramninger i utlendingsloven

(Prop. 149 L (2016–2017) Endringer i utlendingsloven mv. (videreføring av innstramninger mv.))

Det er svært viktig for asylsøkeres rettssikkerhet og opprettholdelse av Norges internasjonale forpliktelser, at hasteinnstramningene som ble innført november 2015 ikke videreføres. NOAS oppsummerer her de viktigste grunnene til at lovforslaget må stoppes.

Instruksjon av UNE

Det er særdeles viktig å stoppe forslaget om videreføring av regjeringens instruksjonsmyndighet ovenfor Utlendingsnemnda (UNE). Videreføring av instruksjonsmyndigheten vil innebære at Norge ikke lenger har et reelt uavhengig klageorgan i utlendingssaker. Vedtas dette forslaget av Stortinget, vil Norge være det eneste landet i Europa som har instruksjonsmyndighet over klageorganet i asylsaker.

Instruksjonsmyndigheten er en alvorlig inngripen i asylsøkeres rettssikkerhet, særlig av følgende grunner:

- ***Instruksjonsmyndigheten svekker en reell toinstansbehandling***
Instrueres både UDI og UNE, medfører dette en så sterk begrensning i prøving av enkeltsaker at det reises tvil om toinstansprøving er reell. NOAS er særlig bekymret for instruksjoner om hvordan forvaltningen skal vurdere sikkerhetssituasjonen i enkeltland. Begge forvaltningsorganene vil være underlagt samme instruks om forholdene i opprinnelseslandene, og klageorganet vil i liten grad ha mulighet til å gjøre en uavhengig klagebehandling av saken.
- ***For dårlig klageadgang er brudd med retten til et effektivt rettsmiddel***
Instruksjonsmyndigheten er i strid med retten til et effektivt rettsmiddel etter Den europeiske menneskerettskonvensjonens (EMK) artikkel 13. Asylsøkere har ikke rett til fri rettshjelp i saker for domstolene. Fri sakførsel gis sjeldent av fylkesmannen for prøving av UNEs vedtak i retten, og få asylsøkere har dermed faktisk tilgang til domstolene. Muligheten for asylsøkere til å prøve saken sin for retten, vil i stor grad avhenge av økonomiske midler og hvilket nettverk den enkelte asylsøker har. Forslaget om instruksjonsmyndighet overfor UNE er ikke i samsvar med Norges internasjonale forpliktelser, siden regjeringen ikke foreslår å utvide fri rettshjelp i saker for domstolene.
- ***Det politiske handlingsrommet må være begrenset i beskyttelsessaker på grunn av internasjonale konvensjoner***
NOU 2010: 12 Ny klageordning for utlendingssaker fraråder å gi departementet instruksjonsmyndighet over UNE i beskyttelsessaker. Det politiske handlingsrommet er i følge utredningen svært begrenset i disse sakene, fordi retten til beskyttelse er «lovbunden og styrt av internasjonale konvensjoner». Siden vurderingen av om flyktningstatus skal gis ikke innebærer noen form for fritt forvaltningsskjønn, er det «ikke rom for politiske overveielser som innvandringsregulerende hensyn med videre».
- ***Vi har allerede sett hvilke alvorlige konsekvenser instruksjonsmyndighet ovenfor UNE kan ha, og hvordan det kan føre til at Norge bryter internasjonale konvensjoner***
 - Les mer om Storskoginstruksen [her](#)
 - Les mer om instruks om opphør av flyktningstatus [her](#)

Retur til trygt tredjeland

Regjeringen foreslår å videreføre endringen i utlendingsloven (§ 32) som fjerner kravet om behandling av søknad om beskyttelse i et trygt tredjeland. En asylsøknad kan dermed bli avvist (ikke realitetsbehandlet) i Norge, selv om asylsøkeren ikke vil få asylsøknaden sin behandlet i det trygge tredjelandet. Norge vil da risikere å avvise og returnere personer til land som vil kunne sende de tilbake til det landet de opprinnelig flyktet fra, uten at de har fått fremmet sin søknad om asyl og fått den behandlet på en forsvarlig måte. Dette innstramningstiltaket er særlig alvorlig sett i sammenheng med instruksjonsmyndigheten over UNE, siden regjeringen kan instruere UNE om hvilke land som skal anses som trygge.

NOAS advarer sterkt mot at innstramningen videreføres. Å fjerne grunnleggende rettssikkerhetsgarantier, innebærer folkerettsbrudd. Under den midlertidige bestemmelsen har flyktninger blitt avvist og sendt til Russland, for deretter å risikere tvangsretur til Syria (les mer [her](#)). Norges bruk av trygt tredjeland-konseptet bidrar til å skyve ansvaret for verdens flyktninger over på stater nærmere konfliktene, med stor risiko for at flyktninger blir sendt videre til forfølgelse ("kjede-refoulment"), fremfor å bidra til fordeling av ansvaret, i tråd med flyktningkonvensjonens formål.

Tvangsmidler

Internering

Regjeringen foreslår å videreføre bestemmelsen om at asylsøkere kan interneres ved ankomst når asylsaken deres mest sannsynlig vil bli avvist (ikke realitetsbehandlet). Bestemmelsen kan brukes når asylsøkeren har fått beskyttelse i et annet land, eller før innreise til Norge hadde opphold i det norske myndigheter definerer som et trygt tredjeland. Bestemmelsen gjelder ikke barn og barnefamilier.

NOAS mener det er viktig at innstramningstiltaket ikke videreføres. § 94 i grunnloven stiller krav om at internering må være et nødvendig inngripen om det skal gjennomføres. Ordlyden i bestemmelsen om internering ved ankomst, sier ikke hva formålet med interneringen er. Når formålet ikke er definert i loven, blir det i praksis vanskelig for domstoler å kontrollere om internering i en konkret sak er nødvendig – og risiko for brudd på grunnloven øker.

Statens behov for rask retur av asylsøkere er heller ikke i seg selv et legitimt grunnlag for å internere. Rettspraksis i FNs menneskerettighetskomité viser at internering ikke kan begrunnes med ressurs- eller effektivitetshensyn. Internering er i slike tilfeller i strid med konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (art. 9).

Pålegg om meldeplikt eller bestemt oppholdssted

I tilsvarende tilfeller som det kan interneres (se forrige avsnitt), vil regjeringen også videreføre hjemmelen for å pålegge meldeplikt eller bestemt oppholdssted. Pålegg om dette kan også gjelde etter at det er fattet vedtak om at søknaden skal avvises (ikke realitetsbehandles). Bestemmelsen omfatter også mindreårige og barnefamilier.

På samme måte som bestemmelsen om internering, definerer ikke ordlyden i bestemmelsen om meldeplikt eller bestemt oppholdssted hva som er formålet med tvangsmidlene. I følge utlendingsloven § 99, kan tvangsmidler kun brukes når det er tilstrekkelig grunn til det. Når formålet ikke er definert, blir det i praksis vanskeligere å vurdere om det er tilstrekkelig grunn til å pålegge meldeplikt eller bestemt oppholdssted, og risiko for brudd på utlendingsloven øker.

Unntak fra utreisefrist

Regjeringen foreslår å videreføre muligheten til å ikke sette utreisefrist i saker om avvises (ikke realitetsbehandles). Formålet med den midlertidige innstramningen i november 2015 var å kunne gjennomføre umiddelbar retur av dem som fikk avslag på søknaden, og ikke måtte avvente utløpet av en utreisefrist. Det betyr at asylsøkere kan tvangsreturneres umiddelbart etter avslag, uten mulighet for frivillig/assistert retur.

NOAS mener at alle asylsøkere med plikt til å forlate landet bør gis mulighet til å forlate landet frivillig, og vi mener derfor at innstramningen ikke bør videreføres.

Les hele NOAS' høringsvar med referanser her: <http://www.noas.no/wp-content/uploads/2012/01/NOAS-h%C3%B8ringssvar-videref%C3%B8ring-av-Prop.-16-L-2015-2016.pdf>

***Ved spørsmål eller ønske om mer informasjon, kontakt fungerende politisk rådgiver i NOAS:
Mona Reigstad Dabour / 480 22 166 / mrd@noas.org***